

ინფლაცია და მისი მოდელები

რეზიუმე

ნაშრომში „ინფლაცია და მისი მოდელები“ ინფლაცია განხილულია, როგორც ყველაზე შესამჩნევი და თავისი სოციალურ-ეკონომიკური ეფექტებით რთული მოვლენა, რომელიც საბაზრო ეკონომიკაში ვლინდება ღია ფორმით-ფასების ზრდით. წარმოჩენილია ინფლაციის მართვის მეთოდების წინააღმდეგობრივი ხასიათი. ერთის მხრივ, ინფლაციური სპირალის დაჭერასა და მეორეს მხრივ წარმოების წახალისების შენარჩუნებაში. შესწავლილია მოთხოვნისა და მიწოდების ინფლაციის ბუნება. მსოფლიოს ქვეყნების მიხედვით გაანალიზებულია ინფლაციის დონე. მოცემულია ინფლაციის ფრიდმენის, სარდჟენტ-უოლესას, კეიგანის და ბრუნო-ფიშერის მოდელები.

საკვანძო სიტყვები: დათრგუნული ინფლაცია, მოთხოვნის ინფლაცია, მიწოდების ინფლაცია, ინფლაციის მოდელები.

შესავალი

ინფლაცია საბაზრო ეკონომიკის მუდმივი თანამგზავრია. დღეს იგი ერთ-ერთი ყველაზე შესამჩნევი და თავისი სოციალურ-ეკონომიკური ეფექტებით რთული მოვლენაა, რომელიც აისახება: მცირერიცხოვან ფენებს შორის შემოსავლებისა და სიმდიდრის გადანაწილებაში; კრედიტებზე რეალური საპროცენტო განაკვეთის ჩამორჩენაში ინფლაციის ყოველწლიურ ტემპთან, რომელიც აიძულებს ბანკირებს გაზარდონ საპროცენტო განაკვეთები, რის შედეგადაც ძვირდება სესხები; გადასახადებით მოსახლეობის ფულადი საშუალებების ფარულ სახელმწიფო კონფისკაციაში, სადაც საგადასახადო განაკვეთები მდიდრებსაც კი აღარიბებს; ფულადი სახსრების დაჩქარებულ მატერიალიზაციაში; მყიდველებისა და გამყიდველებისათვის არასტაბილური და არასაკმარის ეკონომიკურ ინფორმაციაში და ა.შ. ამიტომ ეკონომიკის გაჯანსაღების ყველაზე უფრო ქმედითი პროგრამის შესამუშავებლად აუცილებელია ინფლაციის მკაფიო კონცეფცია. იგი უნდა ემყარებოდეს, როგორც მაკროეკონომიკურ კატეგორიას, რომელიც დამახასიათებელია საბაზრო ეკონომიკისათვის და ამასთან გასათვალისწინებელია ცალკეული ქვეყნების სპეციფიკური ხასიათი.

იზოლდა ბაბაღაძე

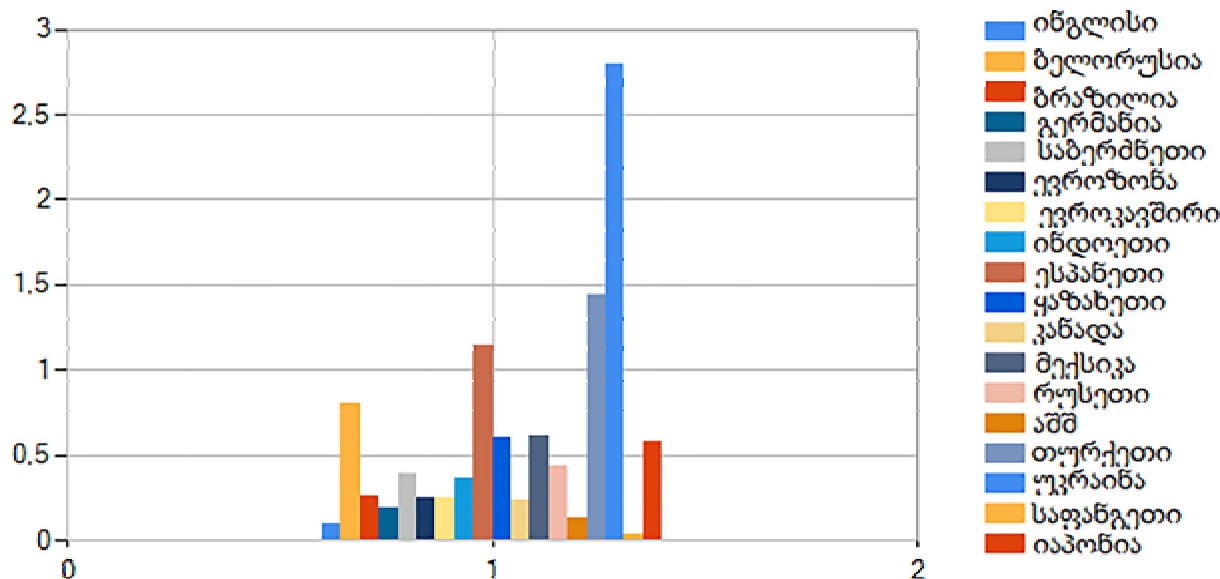
**აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ასოცირებული პროფესორი
ნინო მუშაშვიანი**

**აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტის აკადემიური დოქტორი
ინეზა წერეთელი**

აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ასოცირებული პროფესორი

ძირითადი ტექსტი

„ინფლაციის“ თეორიის გამოყენება პირველად ჩრდილოეთ ამერიკაში სამოქალაქო ომის (1861-1865 წწ) პერიოდში დაიწყო, თუმც იგი უფრო ადრე მე-16 ს. საფრანგეთში ჯონ ლოს მიერ ქაღალდის ფულის შემოღებისას ფულით, ფულის მიმოქცევის არხების გადავსებას დაუკავშირდა. ინფლაციის დროს ერთი და იგივე რაოდენობის ფულით, გარკვეული დროის შემდეგ შესაძლებელია უფრო ნაკლები საქონლისა და მომსახურების შეძენა ვიდრე ოდესმე, ანუ როგორც ამბობენ, დროთა განმავლობაში ფულის მსყიდველუნარიანობა მცირდება, ფული უსარგებლო ხდება, რადგან კარგავს რეალური ღირებულების ნაწილს. იგი უნდა განვასხვაოთ ნახტომისებური ფასებისაგან, როგორც ხანგრძლივი მდგრადი პროცესი. ინფლაცია არ ნიშნავს ეკონომიკაში ყველაფერზე ფასების ზრდას, რადგან ფასები ცალკეულ საქონელზე შეიძლება იზრდებოდეს, ან მცირდებოდეს ან უცვლელი რჩებოდეს, არამედ მნიშვნელოვანია ფასების საერთო დონის ცვალებადობა ე.ი. მშპ-ს დეფლატორი. მსოფლიო ეკონომიკის ისტორიაში აღინიშნებოდა ფასების მკვეთრი ზრდის ორი შემთხვევა, რომელიც დაკავშირებული იყო ოქროს ფასის დაცემასთან, რომლისგანაც მზადდებოდა ფული. 1. ამერიკის აღმოჩენის შემდეგ, ევროპაში განსაკუთრებით მექსიკიდან და პერუდან ოქროსა და ვერცხლის შემოდინება გაიზარდა, რის შედეგადაც მე-16 საუკუნის დასაწყისში 50 წლის განმავლობაში ოქროს წარმოება გაიზარდა 60-ჯერ, რამაც საუკუნის ბოლოს ფასები 2,5-4-ჯერ გაზარდა. 2. 1840-იანი წლების ბოლოს კალიფორნიის ოქროს საბადოების დამუშავებამ და ავსტრალიაში ოქროს მასიურმა მოპოვებამ, მსოფლიოში ოქროს

ინფლაციის დონე მსოფლიოში ქვეყნების მიხედვით 2016წ. ოქტომბრის მდგომარეობით

წარმოება 6-ჯერ და მეტად გაზარდა, რასაც ფასების ზრდა მოჰყვა 25-50%-ით. ფასების ზრდის შედეგად მიმოქცევაში ჩაერთო ოქროსა და ვერცხლის დიდი რაოდენობა, რომელიც უშუალოდ იყო დაკავშირებული ფულის რაოდენობრივ თეორიასთან, რომლის მიხედვით ფულის რაოდენობის ზრდა გახდა მიზეზი ფასების ზრდისა. ღირებულების თეორიის მიხედვით, ფულის მასის ზრდა ასახავდა ფულის მატერიალური ღირებულების შემცირებას, ვინაიდან საქონლის მუდმივი ღირებულება გამოიხატებოდა ოქროს ან ვერცხლის დიდი რაოდენობით ექვივალენტური გაცვლის მოთხოვნაზე. მონეტარიაში თვლის, რომ ინფლაციას იწვევს ძირითადად ფულადი ფაქტორები, როგორიცაა სახელმწიფოს ფინანსური პოლიტიკა[3] მიღწონ ფრიდმანი ამტკიცებდა, რომ „ინფლაცია ყველგან და ყოველთვის მონეტარული მოვლენაა“[4]

თანამედროვე ეკონომიკაში, სადაც ფული გადღებულების როლს ასრულებს, არ აქვს საკუთარი ღირებულება (ქაღალდის ფული), უმნიშვნელო ინფლაცია ითვლება ნორმად და წელიწადში შეადგენს რამდენიმე პროცენტს. ინფლაციის დონე უმნიშვნელოდ იზრდება წლის ბოლოს, როცა იზრდება საყოფაცხოვრებო საქონლის მოხმარების დონე, ასევე კორპორაციული დანახარჯების დონე. ზრდის ტემპზე დამოკიდებულების მიხედვით ინფლაცია მცოცავია (საშუალო) თუ წელიწადში ფასები იზრდება 10%-მდე. დასავლეთის ეკონომისტები მას უყურებენ, როგორც ეკონომიკის განვითარების ნორმალურ ელემენტს, რამეთუ მათი აზრით

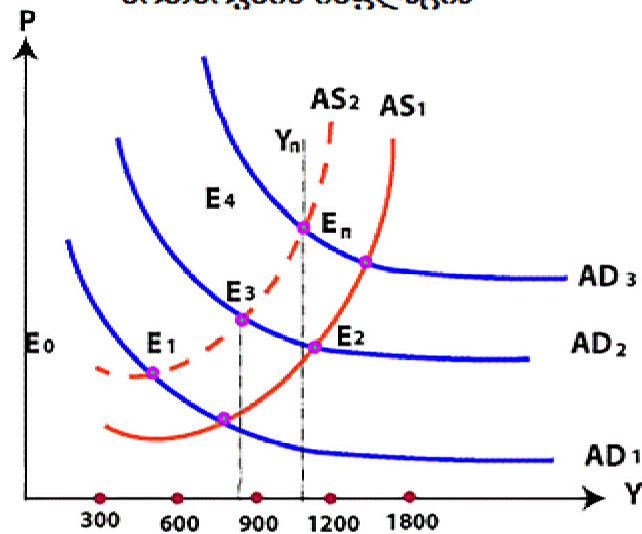
უმნიშვნელო ინფლაციას შეუძლია გარკვეულ პირობებში ხელი შეუწყოს წარმოების განვითარებას, მისი სტრუქტურის მოდერნიზაციას. ფულის მიწოდების ზრდას შეუძლია დააჩქაროს საგადასახდელი ბრუნვა, სესხების გათავისუფლება, ხელს უწყობს საინვესტიციო საქმიანობის გააქტიურებას და წარმოების განვითარებას. წარმოების ზრდა თავის მხრივ იწვევს სასაქონლო და ფულად მასას შორის ბალანსის აღდგენას უფრო მაღალ ფასში. უკანასკნელ წლებში ევროკავშირის ქვეყნებში ინფლაციის საშუალო დონემ შეადგინა 3-3,5%. რაც შეეხება საქართველოს მიმდინარე წლიური ინფლაციის დონე 5,4 პროცენტით განისაზღვრა.[6]

თუმცა ყოველთვის არის საფრთხე მცოცავი ინფლაციის სახელმწიფო კონტროლიდან გასვლისა, ეს განსაკუთრებით მაღალია იმ ქვეყნებში სადაც, არ არსებობს რეგულაციის დადგენილი მექანიზმები, ხოლო წარმოების დონე დაბალია და ახასიათებს სტრუქტურული დისპროპორციები. ზოგიერთი ეკონომისტი ფარულ ინფლაციას ცალკე გამოყოფს, რამეთუ თვლის, რომ იგი უკავშირდება პროდუქციის ხარისხის გაუარესებას უცვლელ ფასებში, ან წარმოებიდან და შესაბამისად მოხმარებიდან იაფი საქონლის „გამორეცხვას“. სწრაფი ინფლაცია (ფასების ზრდა წელიწადში 10-დან 50%-მდე) საშიშია ეკონომიკისათვის და მოითხოვს სწრაფ ანტი-ინფლაციურ ზომებს. ძირითადად ის განვითარებად ქვეყნებს ახასიათებს;

ხშირად ომისა და კრიზისის დროს, ბიუჯეტის დეფიციტის შედარებით ადვილად დაფარვის

მოთხოვნის ინფლაცია

მოთხოვნისა და მიწოდების წონასწორობის ბერეკტი

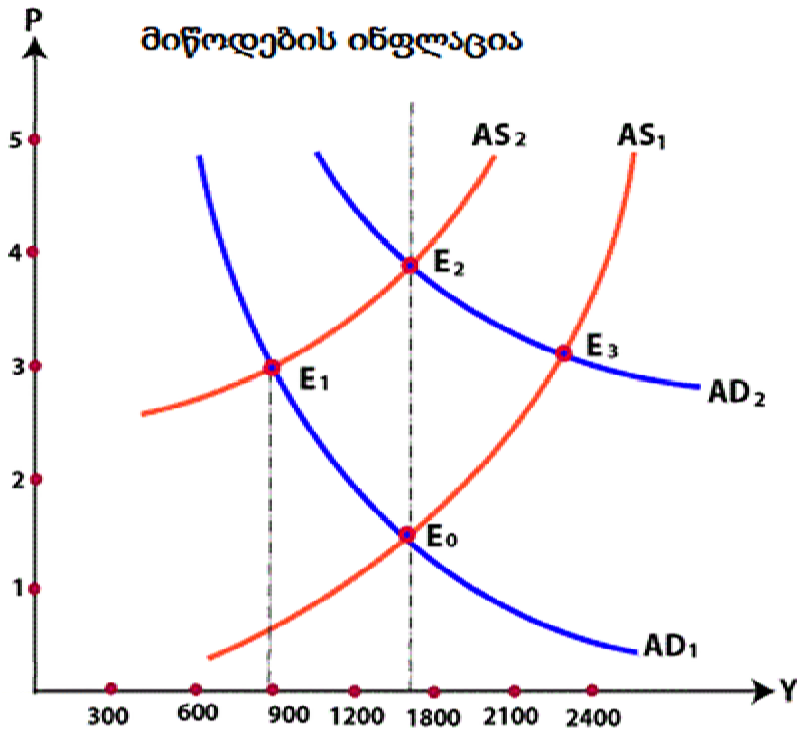
$E_0 \Rightarrow \frac{AS_1}{1} = - \frac{1}{AD_1}$	$E_2 \Rightarrow \frac{AS_1}{1} = - \frac{1}{AD_2}$	$E_4 \Rightarrow \frac{AS_1}{1} = - \frac{1}{AD_3}$
$E_1 \Rightarrow \frac{AS_2}{1} = - \frac{1}{AD_1}$	$E_3 \Rightarrow \frac{AS_2}{1} = - \frac{1}{AD_2}$	$E_n \Rightarrow \frac{AS_2}{1} = - \frac{1}{AD_3}$

მიზნით ხელისუფლება ბეჭდავს დამატებით ფულის რაოდენობას, რასაც მოჰყვება სამეურნეო საქმიანობის პარალიზება, რის გამოც ხდება გადასვლა ბარტერულ გაცვლაზე ეს კი ჰიპერინფლაციური მდგომარეობაა. რომლის წინაშე საქართველო გასული საუკუნის 90-იანი წლების ბოლოს ეკონომიკური, პოლიტიკური და იდეოლოგიური კრიზისის ხოლო, 2008 წელს აგვისტოს ომის შედეგად აღმოჩნდა. ეკონომიკაში ადმინისტრაციული ჩარევით, ინფლაციამ შეიძლება შეიძინოს დათრგუნული ფორმა: ფასები არ გაიზარდოს, მაგრამ გაჩნდეს სასაქონლო დეფიციტი[1] ყოფილ სსრკ-ში ომისწინა ათწლეულში და სტალინის ხელისუფლების ბოლო წლებში მთავრობამ მოიტანა ხანგრძლივადიან დაბალ საცალო ფასებთან(დეფლაცია) ერთად ხელფასების თანდათანობითი ზრდა[2]. ინფლაცია იმ პირობებში ფარული ხასიათის იყო და ეწოდებოდა დათრგუნული. დათრგუნული ინფლაციის ბუნებრივი შედეგი იყო სასაქონლო დეფიციტი[3], იმის გამო, რომ არ არსებობდა წონასწორობა სასაქონლო და ფულად მასას შორის.

საბაზრო ეკონომიკაში ინფლაცია ვლინდება ღია ფორმით-ფასების ზრდით. მოთხოვნისა და მიწოდების მდგომარეობა განაპირობებს მის

შესაბამის ტიპის ინფლაციის წარმოშობას: მოთხოვნის ინფლაციის ბუნება და მიზეზები მომდინარეობს მოთხოვნის და მიწოდების ისეთი მდგომარეობიდან, როდესაც არსებობს ძალიან ბევრი ფული შეთავაზებული საქონლის რაოდენობასთან მიმართებაში, რასაც ეკონომიკა პასუხობს ფასების ზრდით ანუ სახეზეა მოთხოვნის ინფლაცია. ამ სიტუაციაში უზრუნველყოფილია სრული დასაქმება, მას შემდეგ რაც მრეწველობა სტიმულირდება მაღალი ფასებით და საწარმოო სიმძლავრეები დატვირთულია სრულად, ერთობლივი მოთხოვნის ზრდა ზემოქმედებს სახელმწიფო (თავდაცვის და სოციალური შეკვეთების) და სამომხმარებლო ხარჯებზე. პროფკავშირები მოითხოვენ სახელფასო განაკვეთების გადახედვას, გარდა ამისა ეკონომიკური ბუმი ზრდის მოთხოვნას საინვესტიციო რესურსებზე. გრაფიკულად იგი გამოისახება ასე:

სამთავრობო ხარჯები, კერძო სექტორის ინვესტიციები, მოსახლეობის მოხმარება ერთობლივი მოთხოვნის მრუდს გადაანაცვლებს AD1 ზევით და მარჯვნივ AD2 მდგომარეობაში. ეკონომიკა ახლოსაა წარმოების პოტენციურ მდგომარეობასთან Y_i -საწარმოო სიმძლავრეების სრული დატვირთვისა და სრულ დასაქმე-

მოთხოვნისა და მიწოდების წონასწორობის ბერკეტი

$E_0 \Rightarrow \frac{AS_1}{1} = -\frac{1}{AD_1}$	$E_2 \Rightarrow \frac{AS_2}{1} = -\frac{1}{AD_2}$
$E_1 \Rightarrow \frac{AS_2}{1} = -\frac{1}{AD_1}$	$E_3 \Rightarrow \frac{AS_1}{1} = -\frac{1}{AD_2}$

ბასთან. ჭარბი მოთხოვნით გამოწვევული გაველენა ზრდის ფასებს და რეალურ მშპ-ს, რაც საბოლოოდ ზრდის ფასებს და ინფლაციას. თუმცა ეს არის მოკლევადიანი. მას შემდეგ რაც ადამიანები გააცნობიერებენ, რომ მათ ხელფასები დაეცა, დადგება დღის წესრიგში შრომითი ხელშეკრულებების გადასინჯვის აუცილებლობა და AS მრუდი გადაინაცვლებს მარცხნივ AS2 მდგომარეობაში. ასე, რომ გაიზრდება ფასები და გამოშვების წონასწორობის დონე უბრუნდება პოტენციურს.

მიწოდების ანუ დანახარჯების ინფლაცია წარმოიშობა მაშინ, როცა ფასები იზრდება წარმოების დანახარჯების ზრდის გამო, საწარმოო სიმძლავრეების გამოუყენებლობის შემთხვევაში. ფასების ზრდა მიწოდებაზე (წარმოების დანახარჯებზე) მიწოდების მრუდს გადაინაცვლებს ზევით და მარცხნივ შ2 მდგომარეობაში. შედეგად მოთხოვნა- მიწოდება დაბალანსდება მაღალი ფასების და დაბალი მშპ წერტილში. იმისათვის, რომ აღვადგინოთ წარ-

მოების მოცულობა, ხელისუფლებამ უნდა მოახდინოს მოთხოვნის სტიმულირება, შემდეგ შესაძლებელია ყველა მოთხოვნა განმეორდეს. თუ მთავრობა არ შეეცდება გაველენა მოახდინოს მოთხოვნაზე მიწოდების ინფლაციისას, შესაძლო (მოსალოდნელი) კრიზისის (დაცემის) გამო, თუ იგი ცდილობს შეინარჩუნოს სრული დასაქმება მოთხოვნის სტიმულირებით, ის სავარაუდოდ წარმოშობს ინფლაციურ სპირალს.

განვითარებულ საბაზრო ეკონომიკაში რეცესია შეიძლება აღმოიფხვრას წარმოების პირველადი ხარჯების (კონკურენცია და საწარმოს გაკოტრება, რენტაბელობის დაბალი დონე და დიდი დანახარჯები) ლიკვიდირებით. თანამედროვე ეკონომიკაში მიწოდების ინფლაციის წყაროები გამოიხატება მონოპოლიზმში, რომელიც შეიძლება იყოს დანახარჯების ზრდის წყარო. ის ვლინდება სამი ფორმით. მისი წყარო-სახელმწიფო ქმედება, პროფკავშირი და ფირმები. როგორ უწყობს სახელმწიფო ხელს ფასების ზრდას? პირდაპირ და ირიბად. მაგალითად,

სახელმწიფო შეკვეთების შესრულებისას დგინდება მონოპოლიურად მაღალი ფასები. შეკვეთების შესრულებლები არ დაეძებენ დანახარჯების შემცირებას, იძენენ ძვირ ნედლეულს და ნახევარფაბრიკატებს. აქ ვაწყდებით მულტიპლიკატორის ეფექტს: ფასების ზრდა არის მზარდი. მბრძანებლურ-ადმინისტრაციულ ეკონომიკაში სახელმწიფო მონოპოლია შეერწყა მონოპოლიას მრეწველობაში და ფასწარმოქმნის მექანიზმს დანახარჯების მიხედვით. სახელმწიფო საჯაროდ და კერძოდ დადებითად აფასებს და ახალისებს საწარმოო ხარჯების ზრდასა. სახელმწიფოს თავისი საფინანსო-საკრედიტო მექანიზმით შეუძლია დაეხმაროს ინფლაციას. საპროცენტო განაკვეთის ზრდით სახელმწიფო ცენტრალური ბანკის საშუალებით აძვირებს კრედიტს. ფირმები უარს არ ამბობენ კრედიტზე, რომ გადაიხადონ გაზრდილი პროცენტი, ზრდიან ფასებს საქონელზე სესხს ფარავენ მომხმარებლების ხარჯზე. ამავდროულად მუშაობს მაღალი საგადასახადო განაკვეთები. ეს განსაკუთრებით ეხება არაპირდაპირ გადასახადებს (დღე). მონოპოლიის შემდეგი სახე წარმოების ხარჯების ზრდის მაპროვოცირებელი-პროფკავშირია. ის გავლენას ახდენს წარმოების ხარჯების ზრდაზე ხელფასით, რომელიც მნიშვნელოვანი დანახარჯია ხარჯებში. აქედან გამომდინარე პროფკავშირების მოთხოვნები ხელფასის ზრდაზე, თითქმის ხშირად ცხადდება არა მთავარი წყარო მოთხოვნის ინფლაციისა და მიწოდების ინფლაციის. საქმე ეხება ხელფასის მაღალ ზრდას, ვიდრე ამას ეკონომიკური პირობები იძლევა. ხელფასის ზრდის საზღვარი გრძელვადიან პერიოდში განისაზღვრება შრომის მწარმოებლურობის ზრდით. როცა მოგება დაბალია ხელფასის ზრდის საზღვრებიც დაბალია. ეს შეიძლება იყოს „ინფლაციური სპირალი“-ხელფასის ზრდა, ზრდის დანახარჯებს-იზრდება საქონლის ფასი-ძალიან გაძვირებული საქონლის გამო პროფკავშირები ითხოვენ ახლიდან ხელფასების ზრდას - პასუხად მეწარმეები ახლიდან წევენ ფასებს ზევით და ა. შ. ფასები იზრდება „თოვლის გუნდასავით“. წარმოიშობა წინააღმდეგობა. მეწარმეები ადანაშაულებენ პროფკავშირებს და მოითხოვენ მიიღონ ანტი-მონოპოლიური კანონი, პროფკავშირები და პოლიტიკური პარტიები კი - მეწარმეებს. თუმცა ზოგჯერ პროფკავშირები არაპირდაპირ იჭერენ მოთხოვნის ინფლაციას. მას შემდეგ რაც გადაიხედება შრომითი ხელსეკრულებები ეს შეიძლება განხორციელდეს დროის გარკვეულ პერიოდში (ერთი წლის განმავლობაში, სამი წლის

განმავლობაში და ა.შ.) მოთხოვნის ინფლაციის მესამე წყარო გეტავაზობს- ფირმების მონოპოლიას ფასების დაწესებაზე. ფასწარმოქმნით გამოწვეული ინფლაციის ტიპი, ანუ დაწესებული ფასის ინფლაციაა, როდესაც რამდენიმე ბიზნესი გადაწყვეტს, მოუმატოს ფასებს საკუთარი მოგების გაზრდის მიზნით, ანუ სხვაგვარად თუ ვიტყვით, ოლიგოპოლიური ინფლაცია. ოლიგოპოლიებს შეუძლიათ დააწესონ საკუთარი ფასები და გაზარდონ ეს ფასები, როდესაც მოესურვებათ - ე.წ. კარტელური გარიგებებით; რაც შეეხება სექტორულ ინფლაციას იგი წარმოიშობა, როდესაც ერთ დარგში ფასების ზრდა სხვა სექტორებში ზრდის ფასებს, დღეისათვის ნავთობსა და ნავთობპროდუქტებზე ფასების ზრდა საკვებისა და სხვა სექტორებში ფასების ზრდას იწვევს. ინფლაციის ამ ტიპების გარდა, იმპორტზე დამოკიდებულ ქვეყნებში და მათ შორის საქართველოში, ადგილი აქვს იმპორტირებულ ინფლაციას (მიწოდების შოკები), რომელიც სხვა მიზეზთა შორის ერთ-ერთი გავრცელებული ფაქტორია, რომელიც ინფლაციის დონის ზრდას იწვევს. საქართველოში ინფლაცია რამდენიმე ურთიერთ დაკავშირებულმა ფაქტორმა განაპირობა, ამიტომ იგი მრავალგანზომილებიან კონტექსტში უნდა განვიხილოთ. ინფლაციის მაღალი დონე იმპორტისა და დაუბალანსებელი ბიუჯეტის (მკვეთრი ცვლილებები სოციალურ ხარჯებში) შედეგია, ვიდრე მონეტარული პოლიტიკისა. ინფლაციური პროცესებისა და დონის რეგულირებისათვის გამოიყენება ინფლაციის შემდეგი მოდელები:

ფრიდმენის მოდელი შემოთავაზებული იქნა გასული საუკუნის 70-იანი წლების შემდეგ. იგი ეფუძნება ფულზე რეალურ მოთხოვნას, როგორც მოსალოდნელი ინფლაციის და რეალური შემოსავლის ფუნქციას, უფრო მეტიც მოლოდინი მიზნეულია განსაკუთრებულ რაციონალურობად, რომელიც ტოლია ფაქტიური ინფლაციის. ამ მოდელით ჩვენ შეგვიძლია განვსაზღვროთ ინფლაციის დონე, სადაც რეალური სენორაჟი მაქსიმალურია-მაშასადამე ინფლაცია ოპტიმალურია. სხვა თანაბარ პირობებში ინფლაციის ეს დონე უფრო დაბალია ვიდრე, ეკონომიკური ზრდის ტემპი. თუ ფაქტიური ინფლაცია მაღალია ვიდრე „ოპტიმალური“ მაშინ დამატებითი ფულის ემისია მხოლოდ დააჩქარებს ინფლაციას და შეიძლება გამოიწვიოს უარყოფითი რეალური სენიორაჟი. ფულის ემისია შეიძლება, თუ ფაქტიური ინფლაცია დაბალია „ოპტიმალურზე“

სარდენტ-უოლესას ინფლაციის ეს მოდელი ეფუძნება რაციონალურ მოლოდინს. იგი შემოთავაზებული იქნა ნ. უოლესის და ტ. სარდ-

ენტიის მიერ. ამ მოდელის თეორიის მიხედვით, მიმდინარე ინფლაცია დამოკიდებულია, როგორც მოქმედი ისე მომავალი ფულადი (მონეტარული) პოლიტიკისგან. კერძოდ, მოდელი ვარაუდობს, რომ შემაკავებელი პოლიტიკის დროს ინფლაცია შესაძლებელია უფრო მაღალი იყოს, ვიდრე ნაკლებად მჭიდრო ფულად-საკრედიტო პოლიტიკისას. მოდელი ასევე ითვალისწინებს შესაძლებლობას ემისიით და ბიუჯეტის დეფიციტის ვალით დაფინანსების, თუმცა გამოდის ის, რომ ვალის გაზრდის შესაძლებლობა შეზღუდულია სახელმწიფო ობლიგაციებზე მოთხოვნით. საპროცენტო განაკვეთი აღემატება გამოშვების ზრდის ტემპს, ამიტომ რაღაც მომენტში დეფიციტის ფინანსირება შესაძლებელია მხოლოდ სენიორაჟის ხარჯზე, რაც იმას ნიშნავს, რომ მზარდი ტემპით იზრდება ფულის მასა და ინფლაცია. მოდელი ეფუძნება იმ ფაქტს, რომ მონეტარულ პოლიტიკას არ შეუძლია გავლენა მოახდინოს რეალური გამოშვების ზრდის ტემპზე და რეალურ საპროცენტო განაკვეთზე (ისინი დგინდება ეგზოგენურად მოდელში). მოდელის მთავარი დასკვნა ერთი შეხედვით პარადოქსულია და ეს არის, მონეტარული პოლიტიკის შემაკავებელი როლით გარდაუვლად გამოწვევული ფასების დონის ზრდა დღეს, ხვალ და უფრო მეტიც ამან შეიძლება გამოიწვიოს მიმდინარე ინფლაციის დონის ზრდა. ეს დასკვნა გამომდინარეობს იქედან, რომ ეკონომიკური აგენტები ელოდებიან, რომ ხელისუფლება მომავალში ვალის დაფინანსებას ფულის ემისიით განახორციელებს. ფულის მიწოდების ზრდის დაბალი მაჩვენებელი დღეს არის ზრდის მაღალი ტემპი მომავალში, რაც გამოიწვევს ინფლაციას. მომავალში ინფლაციის მოლოდინი შეიძლება გამოიწვიოს უკვე დღევანდელმა, მიუხედავად მონეტარული პოლიტიკის დაჭერისა ამგვარად, ინფლაცია ვალის დაფინანსებისას შეიძლება იყოს მაღალი, ვიდრე ემისიისას. ერთადერთ საიმედო საშუალებას წარმოადგენს ბიუჯეტის პროფიციტის მიღწევა.

კეიგანის პიპერინფლაციის მოდელი. ეს არის ინფლაციის მათემატიკური მოდელი, რომელიც გამარტივებული სახით აღწერს ინფლაციის დინამიკას იმ პირობით, რომ ფულზე მოთხოვნა დამოკიდებულია მხოლოდ ინფლაციური მოლოდინისგან. ამიტომ ეკონომიკური ზრდა არ არის. ეს მოდელი შემოთავაზებული იქნა 1956 წელს და ფაქტურად აღწერს პიპერინფლაციის ისეთ სიტუაციას, რომელშიც ინფლაციის მოლოდინი იწყებს გადაჭრას ყველაფერი ეკონომიკაში. თუ მოლოდინის ადაპტაციის სიჩქარე დაბალია და ფულზე მოთხოვნის ელასტიურობაც დაბალი, ეს მოდელი აღწერს სიტუაციას, როცა ინფლა-

ცია ტოლია ფულის მასის მიმდინარე ტემპის. აქედან შეიძლება გავაკეთოდ გამოსავალი ინფლაციის დონის შესაჩერებლად მივიღოთ ზომები, რომელიც შეამცირებს ეკონომიკური სუბიექტების ინფლაციურ მოლოდინს.

ბრუნო-ფიშერის მოდელი ასახავს ფულზე მოთხოვნის დამოკიდებულებას არა მხოლოდ ინფლაციის მოლოდინით, არამედ მშპ-თი, უფრო ზუსტად იგივე ფუნქციით, როგორც კეიგანის მოდელი, მაგრამ ამ მოდელში ფულის მასის ზრდის ტემპის გარდა ჩანს მშპ-ს ზრდის ტემპი. გარდა ამისა მოდელში დანერგილია ბიუჯეტის დეფიციტი და გაანალიზებულია ბიუჯეტის დეფიციტის გავლენა, მისი ფინანსირების მეთოდები (ფულის წმინდა ემისია ან შერეული ფინანსირება ემისიის და სესხის ხარჯზე) ინფლაციის დინამიკაში. ამდენად მოდელი საშუალებას გვაძლევს ანალიზის გაღმავებით გაზარდოს მონეტარული პოლიტიკის ეფექტი.

დასკვნა

ინფლაციის მართვის მეთოდები არაერთმნიშვნელოვანია და წინააღმდეგობრივი თავისი შედეგებით. ანტიინფლაციური პოლიტიკა ეს არის ეკონომიკის რეგულირების სახელმწიფო ღონისძიებების კომპლექსი, რომელიც მიზნად ისახავს ინფლაციასთან ბრძოლას. ასეთი პოლიტიკის პარამეტრების ქცევის დიაპაზონი ძალზედ ვიწროა, რამეთუ ერთის მხრივ იგი მოითხოვს ინფლაციური სპირალის დაჭერას, მეორეს მხრივ წარმოების წახალისების შენარჩუნებას, შექმნას ბაზრის საქონლით გაჯერების პირობები. იგი შესაძლებელია განხორციელდეს ორი გზით:

1. დეფლაციური-ფულზე მოთხოვნის რეგულირება ფულად-საკრედიტო და საგადასახადო მექანიზმების მეშვეობით და ამ გზით სახელმწიფო ხარჯების შემცირება, სესხებზე საპროცენტო განაკვეთის გაზრდა, საგადასახადო ტვირთის გაძლიერება, ფულის მასის შეზღუდვა, რაც განაპირობებს ნელ ეკონომიკურ ზრდას.

2. შემოსავლების პოლიტიკით-პარალელური კონტროლი ფასებსა და ხელფასებზე, მათი სრული გაყინვისა ან ზრდის საზღვრის შეზღუდვის დადგენის გზით.

ქვეყნის ეკონომიკური მდგომარეობის და ფულის გაუფასურების ხარისხის მიუხედავად, სახელმწიფოს მიერ, ფულადი სისტემის სრული ან ნაწილობრივი ტრანსფორმაცია, ფულის მიმოქცევის მოწესრიგებისა და განმტკიცებისათვის, მიიღწევა - ფულის რეფორმით, რასაც სახელმწიფო ამ ეტაპზე დეველვაციით და მომავალში სხვა მეთოდებით განახორციელებს.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. Латов Ю. Преображенский Д. Инфляция и дефляция в истории рыночного хозяйства. Особенности инфляции в СССР и в России Т.1. М., Республика, 1992
2. Зверев А. Г. Сталин и деньги. М. Алгоритм 2012.
3. Shleifer A., Vishny R. Pervasive shortages under socialism
4. Lagass?, Paul. Monetarism // The Columbia Encyclopedia. - 6th. - New York: Columbia University Press, 2000. - ISBN 0-7876-5015-3.
5. Friedman Milton. A Monetary History of the United States 1867-1960 (1963)
6. www.geostat.ge

INFLATION AND ITS MODELS

***IZOLDA GABADADZE - Akaki Tsereteli State University,
Academical Doctor, Associate Professor***

***NINO MUSHKUDIANI - Akaki Tsereteli State University,
Academical Doctor***

***INEZA TSERETELI - Akaki Tsereteli State University,
Academical Doctor, Associate Professor***

Summary

In the thesis "Inflation and its Models" inflation is discussed as the most noticeable and a complex event with its social-economic effects which manifests itself in the market economy in an open form-by the increase of prices. The paper deals with controversial nature of the management methods of inflation. On the one hand, in inflationary spiral maintenance and on the other hand, in keeping production incentives. The nature of demand and supply of inflation are studied. In the work the rate of inflation around the world is analyzed and Friedman's, Sargent-Oles'a's, keigan's and Bruno Fisher's models of inflation are given.